

““ SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

Specialus dienraščio „Respublika“ priedas

ŽALGIRIS

Nr. 211

Rimvydas STANKEVIČIUS
„Respublikos“ žurnalistas

- Kadangi esame panašaus amžiaus, neabejoju, kad puikiai atsimenate ir sovietinius laikus, ir Sąjūdžio gimimą...

- Taip, esu iš tos kartos, kuri spėjo įgyti ir sovietinių laikų patirčių, turėjo galimybę sekti taip pat ir atgimusios Lietuvos valstybės bei tautos sąmonės raidą nuo pirmųjų nepriklausomybės dienų. Puikiausiai atsimenu pačius pirmuosius laisvės žodžio, visus Lietuvos gyventojus vienijančio laisvės troškimo proveržius. Atsimenu ir savo užsidegimą - jutau, kad Lietuva pasitinka nepaprastai svarbią istorijos akimirką, todėl niekas neatrodė taip gyvybiškai svarbu, kaip būtinybė išsilaisvinti.

Aišku, nenoriu prisiimti sau kurių nuopelnų, sureikšminti savųjų veiksmų - tikrai nebuvau tas karys, kuris į laisvės kovą žengia pirmasis, iškėlęs vėliavą. Pajudėjau ne aš - visi drauge pajudėjome, o mūsų vieningumas buvo svarbesnis ir nepalyginti galingesnis už bet kurį atskirą žmogų ir jo galimybes. To savęs kaip tautos, kaip visuomenės nario suvokimo, tos ne dirbtinos, o nuoširdžios vienybės, to broliško laikymosi už rankų šiandien Lietuvoje labiausiai pasigendu.

- Išsikovojome šalies nepriklausomybę, tačiau ilgainiai tas

Sauliaus Venckaus nuotr.

Akmenys, nenorintys virsti pilimi

Garsi šalies dainininkė bei fleitininkė Neda Malūnavičiūtė sako, kad kalbant apie mūsų meilę Lietuvai metas prabilti ir apie atsakomuosius jausmus. Nes nėra lengva žmonėms mylėti savąją valstybę, jei ši težiנו vien reikalauti ir teisti.

pergalės skonis kažkodėl apkarto, nes drauge su trokštamais dalykais nemačiomis gavome dar kažką, kas pakeitė mus pačius. Pajutote?

- Mes gavome ne kažką konkretaus blogo, o pernelyg didelį ir pernelyg staigų pliūpsnį visa ko, ko ligi tol neturėjome, ir kurdami jauną Vakarų patirties visiškai neturintį valstybę nesugebėjome atsirinkti, kas jai bus reikalinga, o kas kenks. Gal ir ne itin malonu pripažinti savo naivumą, bet susikoncentravę į nepriklausomybę kaip į svarbiausią tikslą nesumojome, kad su nepriklausomybe reikia mokėti elgtis, kad nepriklausomybė drauge visada yra ir atsakomybė.

Kadangi ilgai gyvenome be langų, atsivėrus pirmajam langui į pasaulį stvėrėme be atrankos viską, kas pro tą langą plūdo mums neregėto. Vienodai džiugino Vakarų pasiekimai ir jų ydos, Vakarų turtai ir Vakarų mėšlas, išdabintas blizgučiais... Godulys buvo vienodas viskam, kas padėtų mums pasijusti Vakarų pasaulyje, kurį, gyvendami sovietų priespaudoje, įsivaizdavome kaip tobulą, nedarantį klaidų ir neturintį bėdų.

O liūdniausia, kad visų tų virsmų bei naujovių užliūliuoti nepagalvojome, jog esama dalykų, kuriais mes už Vakarų pranašesni, todėl, užuot juos tausoję ir puoselėję, viską „nurašėme“ kaip atgyvenas, reikalingas keisti naujomis,

pametėtomis taip mūsų godojamo Vakarų pasaulio.

- Kitaip tariant, net ir Vakarų ligos mums pasirodė patrauklesnės už vietinę sveikatą?

- Ilgai badavusiam žmogui yra pražūtinga persivalgyti, o mūsų tikrovėje atsivėrus gausybės ragas sunaikino saiko jausmą. Kažkokiu keistu būdu pati galimybė materialiai praturtėti tapo vertybe, užgožiančia visas kitas. Man sunku apie tai kalbėti, nes pati visada aiškiai žinojau, ko noriu iš gyvenimo ir kas man svarbu, todėl, ačiū Dievui, nė nepatyriau materialinių gėrybių gundymo. Tačiau anuo galimybių staigiai ir svaigiai praturtėti metu daugelis žmonių, taip pat ir menininkų, ūmai persiorientavo pasukdami kitais keliais link kitokio tikslo nei lig tol siektasis.

Tačiau ne visi taip elgėsi dėl sužadinto godumo, daugelis - iš baimės (ir tikrai pagrįstos), kad pasikeitusiame pasaulyje iš to, ką jie svajoja daryti, paprasčiausiai neišstengs išmaitinti savo vaikų. Tokių, gink Dieve, tikrai nekritikuojau, nes puikiai suprantu jų motyvus. Beje, man jie atrodo kur kas garbingesni už tuos, kurie iš savosios sferos, pavyzdžiui, iš meno pasaulio, nepasitraukė, bet ėmė kliautis „naujoviškais“ prioritetais: „kadangi iš tikro meno nepragyvenu, tai darysiu mėšlą, nes už jį gerai moka“.

Esu profesionalė, todėl sakau -

blogų žanrų nėra. Yra tik prasta kokybė. Todėl viskas priklauso nuo žmogaus požiūrio į atliekamą darbą, nuo jo atsakomybės už to darbo rezultatą. Nematau nieko blogo, jei aktorius dar dirba ir padavėju, jei dainininkas dar įgarsina ir reklaminius „džinglus“ (liet. - šaukinius), jei rašytojas dar dirba ir kiemsargiu... Svarbu ne tai, ar darbas atitinka išsvajotąjį, svarbu kiekvieną darbą dirbti sąžiningai, bet neužmirštant, neišsižadant tikrųjų savo prioritetų.

Nežinau, ar ši liga atėjo iš Vakarų, ar yra vietinės kilmės, bet drauge su minėtoju svaigių ir staigių praturtėjimų laikotarpiu kone visuotinai išsižadėta pagarbos gerai atliktam darbui - už gebėjimą ūmai svarbesnis tapo turėjimas. Pati su liūdna šypsena menu tuos laikus, kai bankas ar kokia kita klestinti įmonė nusišamdydavo savo „firmos vakarėliui“ džiazo ansamblį ir mums, muzikantams, prisakydavo groti scenoje tol, kol išeis paskutiniai lankytojai. Įsivaizduojat, koks malonumas muzikantams scenoje groti penkiems paskutiniams kone smiguosiems „klausytojams“ vyšninės ar samaninės spalvos švarkais?

- Na, taip... Nejučia kyla klausimas, kurie kuriuos, po teisybei, gerbti turėtų?

- Būtent. Taip pradėjo rasti vadinamasis elitas, paskleidęs mūsų šalyje požiūrį, kad absoliučiai viskas - menas, talentai, žmonės, įstatymai, valstybė, moralė - tėra piniگوچیų įkaitai, dalykai, kurių prasmė kinta priklausomai nuo pasiūlytos kainos.

Negaliu paaiškinti, kaip toks požiūris tapo kone visuotinis, kodėl jį perėmė ir šalies vadovybė, tačiau taip nutiko. Todėl Lietuvą mylėję, tebemylintys žmonės labai skaudžiai pajuto, kad Lietuva, jų pačių valstybė, jų nebemyli, kad niekam, visiškai niekam nerūpi, kas tu, kaip jautiesi, apie ką svajoji - terūpi, ką iš tavęs galima išpešti. Verslo santykiai įsigalėjo tokiose gyvenimo sferose, kur jų tikrai neturėtų būti.

▶ Lietuvoje išsižadėta pagarbos gerai atliktam darbui - už gebėjimą ūmai svarbesnis tapo turėjimas

Štai taip mūsų šalelę užvaldė nežabotas godumas, absoliutus nesusišnekėjimas tarpusavyje, susvetimėjimas, visiška nemeilė, nepagarba vienas kitam ir gero norėjimas tik sau vienam - apsirūpinti ir tupėti turtais atsivėrus nuo kitų. O tokia gyvensena luošina mūsų vaikus, luošina jų siekiamybes ir kartu - Lietuvos ateitį. Man liūdna, kad jaunimas nemotyvuojamas norėti kurti, jis motyvuojamas norėti tik valdyti. Ir ne vien apie meną kalbu.

- Patarkite, kaip gyventi, kokių veiksmų imtis mums, paprastiems, ir valdžiai ar politiką neketinantiems bristi žmonėms, idant Lietuvoje gyventi būtų geriau? Juk kiekvienas

**esame akmenėlis, iš kurių su-
ręsta valstybės pilis?**

- Pirmiausia linkiu optimizmo ir atkaklumo kuriant gyvenimą aplink save. Kiekvienas numojimas ranka, kiekvienas „čia ne mano reikalas“ yra mažas mūsų pralaimėjimas tam „elitui“, jų požiūriui, jų sistemai. Kiekvienas kompromisas su savąja sąžine, kiekvienas kyšio padavimas vadovaujantis nuostata „teoriškai aš prieš, bet šiandien tiesiog taip reikia“, kiekvienas nutylėjimas, kai pastebi ir supranti, kad kitas elgiasi nedorai - klibina valstybės pamatus. Todėl jei nesikeisime patys, valdžią galime keisti kiek tinkami, niekas nepasikeis.

O svarbiausia, ko kiekvienam linkiu, - nuoširdaus požiūrio į pasaulį, žmones, save patį. Pastebit, kaip maža šiandien likę nuoširdumo? Viskas apaugę papildomomis prasmėmis, paslėptos reklaminės, politinės naudos kontekstais. Žmonės jau atrato vienas iš kito tikėtis gerumo, todėl linkę įžvelgti klastą net ten, kur jos nėra.

Kodėl taip yra? Todėl, kad mūsų valstybėje atprasta pastebėti žmogų, atprasta bendrauti ne kaip viršinininkui su pavaldiniu, ne kaip tįjūnui su baudžiauninku, ne kaip pardavėjui su pirkėju, o tiesiog kaip žmonėms.

Šis požiūris išsikerojęs visur kur ir mūsų gyvenimo kokybę, mūsų nuotaikas bei gyvenimo valstybėje pojūtį veikia net mažmožiais.

Pavyzdžiui, jei jaunas patirties neturintis žmogus, įkūręs verslą Londone, dėl neišmanymo neteisingai sumoka mokesčius, pas jį atvykę mokesčių inspekcijos pareigūnai pasiūlo jam savo pagalbą, o ne areštuoja sąskaitas, turtą ir apkrauna baudomis. Patikėkit, tai viena svarbiausių priedasčių, dėl ko žmonės lengvai emigruoja, nebrangina savosios Tėvynės - nes visos čia veikiančios sistemos, visos institucijos sukonstruotos taip, kad ne gintų, o pultų savosios valstybės žmones, piktdžiugiškai laukdamos menkiausios jo klaidos.

Kad ir tokia smulkmena, kaip susimokėjimas už automobilio stovėjimą aikštelėje. Nutiko taip, kad mano nusipirktas stovėjimo bilietas, darant dureles skersvėjo pūstelėtas, apsisvertė kita puse. Tad nors ir susimokėjusi, už automobilio valytuvo radau baudos kvitą. Tik neradau, kam galėčiau paaiškinti, kaip viskas nutiko - valandą mėginau prisiskambinti baudos kvite nurodytu telefonu - niekas nesiteikė su manimi kalbėtis. Kadangi nesijaučiau nusikaltėle, nuėjau į savivaldybę nešina tuo bilietu, kur tiksliai nurodytas bilieto pirkimo laikas. Ir ką jūs manote? Buvo suorganizuotas „bylos“ svarstymas, tarsi tai būtų aukščiausio lygio nusikaltimas, o „nusikaltimą“ nagrinėję specialistai nusprendė, kad vietoj kvite nurodytos 40 litų baudos turiu sumokėti 80 litų. Štai toks „žmogiškas“ požiūris į žmogiškumą bet kuriam nutikti galinčius akibrokštus.

Deja, vadovaudamasi tokiais požiūriais žmogų, tokiomis nuostatomis - vien teisti ir bausti - dirba be išimties visos Lietuvoje veikiančios institucijos. Ypač valstybinės.

Tad štai - kol mūsų valstybės požiūris į žmogų nepasikeis, tol tie jūsu minėti „pavieniai akmenukai“ nei gebės, nei norės jaustis pilies dalimi.

Pietinė Europa pastaruju metu - viso pasaulio centre. Atsistatydino popiežius Benediktas XVI, intronizuotas popiežius Pranciškus. Neliko neišgiršta asketišką gyvenimo būdą demonstruojančio naujojo Romos katalikų vadovo užuomina naikinti Vatikano banką. Tuo pat metu paralyžiuojama Kipro komercinių bankų sistema. Ar įvykiai, vykstantys tose valstybėse, yra atsitiktinumas, ar tai tendencijos? Ir kokios, vienai ar kitaip, šių įvykių pasekmės yra mūsų valstybei?

Ką lems Lietuvai pokyčiai Pietuose

nyčia yra visuomeninė organizacija, kaip ji čia dabar suks visokių projektus, už kokius pinigus maitins vargšus ir panašiai.

Popiežius aiškiai pasakė, kad tai nėra visuomeninė organizacija, tad šita ginčą reikėtų baigti.

Man pačiam netgi tam tikrą pašaipą kelia, kai kas nors sako, kad Bažnyčia yra sustabarėjusi, kad reikia reformų. Pats bandau klausti, o kas gi Bažnyčioje yra blogai. Ar mums reikia iš naujo rašyti Šven-tąjį Raštą, „Tikėjimo išpažinimą“?

Dažnai kalbu su liberalais, kurie sako, kad reikia ką nors keisti. Klausiu, ir ką gi reikia pakeisti. Tai jie dažnai pasako, kad reikia susilpninti tikėjimą. Neva tikėjimas mums yra tam tikra našta, problema, neva esame suvaryti per prievartą. Bet daugiau kaip milijardas katalikų nėra priervartaujami. Jie tiki tuo, kas yra.

Katalikų bažnyčia dar kartą pademonstravo, kad ji sugeba keistis pagal laiko dvasią. Atsistatydinimą traktuojau kaip tam tikrą naujovę. Pasaulis smarkiai keičiasi. Sunku būti popiežiumi, Bažnyčios galva, žmogui, kuris fiziškai jau negali to imtis, kai tenka laukti mirties. O žinant šiolaikinę mediciną, tai gali būti išteshta vos ne iki begalybės.

Tas dalykas sveikintinas, tik noriu pasakyti vieną faktą, kurio spauda nežino arba nutyli. Prieš atsistatydinant popiežiumi apie 80 vyskupų paliko savo postus. Popiežius nieko neatleidžia, viskas sutvarkyta taip, kad bei patys atsistatydintų. Tai buvo kapitalinis išvylymas.

Bažnyčia atsinaujina, nes tai yra seniausia institucija pasaulyje. Manau, Vatikano vairas dabar yra patikimose rankose. Naujasis popiežius yra jėzuitas. Tai labai svarbu, nes Jėzuitų ordinas pats intelektualiausias. Kiekvienam jėzuitui tenka po 12 mokslo straipsnių, kiek jų yra buvę.

Antra, Jėzuitų ordinas yra karinis. Tai Jėzaus draugija. Šiuolaikiniam pasaulyje karinio veiksmo iš Bažnyčios labai reikia.

Trečia, labai simboliška, kad naujojo popiežiaus vardas yra Pranciškus - Asyžius elgetėlė. Matyti, kad Bažnyčia orientuosis į socialinę sritį, į vargšus, atstumtuosius. To labai dabar trūksta pasaulyje, kuris įstraukęs į vartojimo bakchanaliją.

Reikia stabdyti šiuos dalykus. Naujojo popiežiaus amžius dar pakankamas, jis gana pajėgus. O kad jis ne iš Europos, tai irgi pliusas.

E.VAREIKIS: Atsiranda visokių rašytojų, kurie sako, kad Bažnyčia yra visuomeninė organizacija, kaip ji čia dabar suks visokių projektus, už kokius pinigus maitins vargšus ir panašiai. Popiežius aiškiai pasakė, kad tai nėra visuomeninė organizacija, tad šita ginčą reikėtų baigti. Man pačiam netgi tam tikrą pašaipą kelia, kai kas nors sako, kad Bažnyčia yra sustabarėjusi, kad reikia reformų. Pats bandau klausti, o kas gi Bažnyčioje yra blogai. Ar mums reikia iš naujo rašyti Šventąjį Raštą, „Tikėjimo išpažinimą“? Dažnai kalbu su liberalais, kurie sako, kad reikia ką nors keisti. Klausiu, ir ką gi reikia pakeisti. Tai jie dažnai pasako, kad reikia susilpninti tikėjimą. Neva tikėjimas mums yra tam tikra našta, problema, neva esame suvaryti per prievartą. Bet daugiau kaip milijardas katalikų nėra priervartaujami. Jie tiki tuo, kas yra. Katalikų bažnyčia dar kartą pademonstravo, kad ji sugeba keistis pagal laiko dvasią. Atsistatydinimą traktuojau kaip tam tikrą naujovę. Pasaulis smarkiai keičiasi. Sunku būti popiežiumi, Bažnyčios galva, žmogui, kuris fiziškai jau negali to imtis, kai tenka laukti mirties. O žinant šiolaikinę mediciną, tai gali būti išteshta vos ne iki begalybės. Tas dalykas sveikintinas, tik noriu pasakyti vieną faktą, kurio spauda nežino arba nutyli. Prieš atsistatydinant popiežiumi apie 80 vyskupų paliko savo postus. Popiežius nieko neatleidžia, viskas sutvarkyta taip, kad bei patys atsistatydintų. Tai buvo kapitalinis išvylymas. Bažnyčia atsinaujina, nes tai yra seniausia institucija pasaulyje. Manau, Vatikano vairas dabar yra patikimose rankose. Naujasis popiežius yra jėzuitas. Tai labai svarbu, nes Jėzuitų ordinas pats intelektualiausias. Kiekvienam jėzuitui tenka po 12 mokslo straipsnių, kiek jų yra buvę. Antra, Jėzuitų ordinas yra karinis. Tai Jėzaus draugija. Šiuolaikiniam pasaulyje karinio veiksmo iš Bažnyčios labai reikia. Trečia, labai simboliška, kad naujojo popiežiaus vardas yra Pranciškus - Asyžius elgetėlė. Matyti, kad Bažnyčia orientuosis į socialinę sritį, į vargšus, atstumtuosius. To labai dabar trūksta pasaulyje, kuris įstraukęs į vartojimo bakchanaliją. Reikia stabdyti šiuos dalykus. Naujojo popiežiaus amžius dar pakankamas, jis gana pajėgus. O kad jis ne iš Europos, tai irgi pliusas.

E.VAREIKIS: Atsiranda visokių rašytojų, kurie sako, kad Baž-

R.PAULAUŠKAS: Buvo pasakyta, kad Jozefas Racingeris (Joseph Ratzinger, Benediktas XVI) nebegali eiti savo pareigų dėl sveikatos. Žmonės, kaip tikintys, tuo ir patikėjo. Man, kaip netikinčiam, kyla keletas klausimų. Popiežius nėra prezidentas, nėra generolas, kad galėtų įseiti į pensiją ar į atsargą. Pati ši institucija turi sekti Kristumi. Kaip Kristus kentėjo už visą žmonią, taip popiežius iki pat galo turi kentėti savo kanciją, kad ir kokia ji būtų. Kai kentėjo Jonas Paulius II, ir tada buvo žmonių, sakantių, kad gal jis jau galėtų eiti pailsėti. Tuomet ne kas kitas, o J.Racingeris aiškino, kad Jonas Paulius II turi nešti savo kryžių iki galo. Bet kai pačiam prireikė, J.Racingeris pasitraukė, tuo labiau kad nebuvo matyti, jog būtų buvusi kokio ypatinga liga.

Kodėl popiežius žengė šį žingsnį? Man tai signalizuoja tam tikrą konfliktą, ir dėl to konfliktu popiežiaus buvo priverstas pasitraukti. Arba tai jo asmeninis konfliktas su savo tikėjimu - galima padaryti ir tokią išvadą. Turėkime omeny, kad jis yra ideologas, parašęs ne vieną knygą apie krikščionybės esmę, apie visą Kristaus gyvenimą. Beje, J.Racingeris keleriais metais tolyn perkėlė Kristaus gimimo datą. Mat jis remiasi Vatikano bibliotekos šaltiniais, kurie kitiems neprieinami. Ir dabar toks žmogus, ideologas, pasitraukia. Tai iš esmės pirmas toks kartas naujausioje istorijoje.

Tai man simbolizuoja arba jo, arba visos Bažnyčios, jeigu norite, pralaimėjimą. Pažūrėkime, kokiame kontekste te veikė J.Racingeris. Barakas Obama (Barack Obama) savo inauguracinę kalbą prieš didžiulį minią Vašingtone sakė padėjęs ranką ant Biblijos. Ir į ką jis kreipėsi? Jis kreipėsi į homosek-

sualistus ir lesbietes po visą pasaulį ir sakė: „Broliai ir sesės, būkite ramūs, mes jums padėsime, kad ir kur jūs esate“. O ta knyga, ant kurios jis laikė padėjęs ranką, visa tai įvardija kaip nuodėmę. Ispanija, viena katalikiškiausių šalių, priima vienalyčių asmenų santuoką. Prancūzijoje lygiai tas pats. O popiežius, būdamas ideologas, yra tradicinių vertybių sergėtojas. Bažnyčios uždavinys yra saugoti mums įprastą požiūrį į šeimą, į vyrą ir moterį, į santykius tarp tėvų ir vaikų.

Kaip popiežius turi reaguoti? Jis turi tarti savo žodį ispanams, prancūzams, B.Obamai. O jeigu jis tą žodį tars, tai sulauks didžiulio smūgio iš tikrųjų šiulaikinio pasaulio šeiminiųų. Ir jis to sulaukė. Juk buvo puolimų ir prieš jo sekretorių, ir prieš kunigus. Jau keletą metų stebiu, mano akimis, sąmoningą Bažnyčios puolimą. Ir J.Racingerio atsistatydinimas man simbolizuoja, kad jis šioje kovoje pralaimėjo.

Be to, yra Vatikano bankas. Šis bankas yra ne mažesnis „ofšoras“ negu Kipras, iš tikrųjų dar ir didesnis. Kipras veikia kaip tradicinis bankas įstojus į euro zoną, o Vatikano bankas yra visiškai neskaidrus toms institucijoms pasaulyje, kurios šiandien kariauja finansinius karus. Vatikano bankas buvo viena iš nedaugelio likusių nepriklausomų finansinių institucijų. Ir puolimas prieš šį banką buvo pradėtas gerokai anksčiau. Žiūrėkite, ką dabar pareiškė naujasis popiežius: kad greičiausiai Vatikano bankas bus panaikintas. Matyti, kad tai didžiulių, nematomų kovų rezultatas. Nepeliosiu, ką tai reiškia, bet negaliu priimti šio atsistatydinimo kaip paprasto įvykio.

PGYLYS: Nenoriu totaliai paneigti visų šių versijų, bet tai yra versijos. Tik galiu pasakyti ir atvirškščiau: iš Europos mato, koks sudėtingas šiandien pasaulis, kokie yra iššūkiai, kad jo jėgos senka. Čia reikia ne tik kryžiaus nešėjo, čia reikia žmogaus, kuris su jėga viską išlaikytų.

G.JAKAVONIS: Kodėl Kipras, o ne, pavyzdžiui, Monakas, Andora, San Marinas, visos tos mažos valstybėlės?

E.VAREIKIS: Rusai panaudojo Kiprą kaip pinigų plovyklą. Yra toks anekdotas. V.Putinas neva kažkam skambina ir sako: „Sugedo mūsų pinigų plovimo mašina Kipre“. Tai Kipras neturėtų būti pinigų plovyklą. Reikia suprasti, kad vadinamieji ofšorai yra ne taisydingai elkitės, kaip jums išeina, kai bėda. O gelbėjimas paprastai vyksta paskutinė sekunde. Dėl Kipro. Tai iš tikrųjų yra mokesčių rojus, kur finansiniam kapitalui sudarytos tikrai geros sąlygos. Bet ši šalis nėra jokia išimtis. Finansinis kapitalas mažiaudą septynis kartus yra didesnis nei BVP Liuksemburge šis santykių sprendimai nėra noras nepaklusti. Klaidinga manyti, kad vengrai nori kam nors pakentkti, specialiai neklausti. Vengrija nori padaryti

taip, kad jos žmonės jaustųsi laimingi savo šalyje.

Strasbūre man tenka daug su kuo bendrauti, ir daugelis negarsiai pasako, kokie vengrai mieli. Jie padaro tai, ką mes irgi norėtume padaryti, bet bijome. Mes bijome, nes laikomės visokių mitų. Garsiai kalbėti apie tikėjimą negalima, garsiai kalbėti apie šeimą negalima. Vengrai turi tam tikrą tautinį bruožą. Jie ėmė ir padarė tai, apie ką daug kas svajojo, bet ko dar nedrįsta pasakyti.

Iš tikrųjų vengrai susiduria su kritika. Bet turėkime galvoje, kad niekas vengrų nestato prie sienos, neišmeta nei iš NATO, nei iš Europos Sąjungos.

G.JAKAVONIS: Kitados su vengrais buvome Sąjūdžio bendražygiai, sugriovėme Tarybų Sąjungą. Tada mes buvome draūsūs. Kodėl mes nedrąsūs Europos Sąjungoje? Kodėl vengrai gali, o mes bijome?

A.PATAČKAS: Norėjau akcentuoti etninę pusę. Lotynų, Pietų tautų, tokių kaip graikai, savimonė yra visai kita. Jie laikosi visai kitokio požiūrio į darbą, į darbštumą.

Paskaitykite Akselio Miuntens (Axel Munthe) „Knyga apie San Mikelę“ - jie gyvena gyvenimą arti gamtos, moka džiaugtis gyvenimu.

➤ Aš matau, kad pasaulyje vyksta kova dėl žmogaus sielos. Pirmiausia keičiamos vertybės

Rolandas PAULAUŠKAS Nepriklausomybės Atkūrimo Akto signataras

Ir yra leiboristinis požiūris į darbą, ypač protestantiškas. Mes kalbame apie du visai skirtingus pasaulius: vienas pasaulis varo, skuba, gamina, vartoja, o kitas gyvena tokią atpalaiduotą gyvenimą. Problema ta, kad Europos Sąjunga išsigimė, o tai įvyko 7-ajame dešimtmetyje, kai joje viršų paėmė vadinamosios liberastinės ar sado-mistinės jėgos. Viskas tuoj pat suiro, išėjo ir sugedo.

Tai, ką matome Graikijoje, Kipre, iš dalies Italijos pietuose, Ispanijoje, yra pasekmės. Pasilėista, trumpai neskaant. Šitie dalykai yra svarbiau už bet kokius ekonominus dėsnius. Mes užmirštame etiką.

Tuo metu, kai graikai pasileido, vengrai susikoncentravo ir kaip Šandoro Petefio (Sandor Petofi - vengrų poetas) laikais kilo į kovą. Mačiau Vengrijos kariuomenės paradą, gražu buvo žiūrėti. Čekų parade diržai buvo apsmuke, pilvai alaus priplepė, o ten vyrai kaip nulieti. Iš graikų galima mokytis, kaip nereikia daryti, o iš vengrų galima mokytis, kaip reikia daryti.

PGYLYS: Manau, visos tos problemos kyla ne tik iš atskirų šalių, bet ir iš sisteminių dalykų, kurie susiję su integracija. Tai yra lyg ir bendrojo gėrio paieška. Kita vertus, tas bendrasis gėris numetamas į šalį ir mažiaudą kiekvienas elkitės, kaip jums išeina, kai bėda. O gelbėjimas paprastai vyksta paskutinė sekunde.

Dėl Kipro. Tai iš tikrųjų yra mokesčių rojus, kur finansiniam kapitalui sudarytos tikrai geros sąlygos. Bet ši šalis nėra jokia išimtis. Finansinis kapitalas mažiaudą septynis kartus yra didesnis nei BVP Liuksemburge šis santykių sprendimai nėra noras nepaklusti. Klaidinga manyti, kad vengrai nori kam nors pakentkti, specialiai neklausti. Vengrija nori padaryti

kartą per visą Europos Sąjungos istoriją yra ekspropiuojami (nusavinami - *red. past.*) indėliai. Atrodytų, gerai, nes tai jau daroma ne mokesčių mokėtojų, o indėlininkų pinigais. Ir pirmiausia turtingų indėlininkų. Atrodytų, socialiai teisinga. Mano pažintų žmogui tai lyg ir tikty.

Bet ko aš čia bijau? Bijau, kad tai yra precedentas. Kipras galėjo paimti iki 40 proc. Jeigu, tarkim, aš turiu Ispanijoje indėlį, tai aš pradėsiu galvoti, galgi man neapsimoka laikyti pinigų Ispanijoje, Portugalijoje, Italijoje. Aš pervesiu pinigų į Vokietiją, Olandiją, kitas šalis, kuriose, tikėtina, tokių bėdų nebus. Kitaip sakant, Pietų šalims sudodamas dar vienas smūgis.

Išvada - krizė nesibaigė. Ji tęsiasi ir galbūt net didėja. Pagrindinė bėda ta, kad dabartiniai Europos Sąjungos kūrėjai, kitaip nei pradininkai, nežino, ką daro. Jie norėjo sukurti bendrą Europą, kurioje nebūna karų.

A.PATAČKAS: Keturi katalikai padarė Europos Sąjungą.

PGYLYS: Dabar kaip ir nori sukurti sąjungą, bet nemokamai, sumažino biudžetą. Kuriamės pinigų sąjungą. Bendrosios fiskalinės politikos negali vykdyti. Tvari makrosistema yra tik tada, kai yra centrinė bankininkystė, papildyta fiskaline politika. Fiskalinės politikos nėra ir nenumatoma.

➤ Yra dvi Lietuvos. Viena - tai sisteminė, konformistinė ar savimi patenkinta... Kita nepatenkinta

R.PAULAUŠKAS: 6 mlrd. eurų šitai komisijai, šitai „troikai“, - tai drambliui „bombonkė“. Jie švaistosi šimtais milijardų. Europos centrinis bankas, beje, vadovaujamas buvusių „Goldman Sachs“ darbuotojų, yra pasakęs, kad jie pirks valstybių obligacijas tiek, kiek reikės, kad netrauktų valstybių į finansinę krizę. Kodėl šiuo atveju pagali smulknomės?

Yra kelios versijų. Pirmiausia prie Kipro, apskritai Viduržemio jūroje, yra rastas didžiulis dujų telkinys, ir Kipras turi teisę jį žvalgyti ir naudoti. Iš karto susikerta pasaulio didžiųjų interesai. Tiek „Gazprom“ ir t.t. O Kipre yra didžiulė rusų įtaka, ir jie taip pat gali pretenduoti į šį telkinį. Štai jums vienas motyvas.

G.JAKAVONIS: Bet V.Putinas negelbėja Kipro. **R.PAULAUŠKAS:** Kodėl jis negelbėja, čia kitas klausimas. Kai buvo pasakyta, kad iš indėlininkų ims pinigų, jau kita diena iš Ispanijos bankų žmonės pradėjo atsiiimti padėtyus. Ispanija nėra geresnėje padėtyje, kaip ir Prancūzija, Italija ir t.t.

Kur dabar nutekės visi šitie pinigai? Nemaža jų dalis nutekės įJAV. O JAV šiandien nebeparduoda savo vertybinių popierių eiliniams pirkėjams. Perka tik instituciniai pirkėjai ir t.t. Kitaip sakant, jie suinteresuoti, kad pinigai ateitų ir kas nors pirtų jų šcolas. Štai jums yra vienas laimėtojas iš šitos krizės ir panikos.

Kitas niuansas - šiemet Vokietijoje vyks rinkimai. Tuose rinkimuose dalyvaus partija, kuri yra už grįžimą prie markės. Šioje partijoje yra daug žinomų žmonių, tarp jų ir ekonomistų.

Vokietijoje šiandien vyksta diskusija, ar skėsimė kartu su visa euro zona ir Europos Sąjunga, tikėdamiesi, kad gal išsigelbėsime. Bet jeigu skėsimė, tai skėsimė kartu su visais. Vokietijoje pilna žmonių, kurie sako: „Galbūt mes esame pajėgūs, kol dar turime gamybą, grįžti prie markės. Taip turėsime didesnę šansą išgyventi. O jeigu mes tempsime ant pečių visą Europos Sąjungą, yra didelė tikimybė, kad nuskęsimė kartu“.

PGYLYS: Buvau Pietryčių Azijoje, Kinijoje. Tai Pietryčių Azija irgi kuria savo, kad būtų nepriklausoma nuo Tarptautinio valiutos fondo.

R.PAULAUŠKAS: Tai yra kova už suverenitetą. Tai yra karo paskelbimas doleriui.

Juk nemiegos Amerika ir ne-lauks. Šiandien karai vyksta finansinėse erdvėse ir kur kas didesni negu su tankais.

Dėl Vengrijos. Jos Konstitucijoje įrašyta, kad jie yra krikščioniškų vertybių šalininkai. Tai irgi priešinąba, grįžti prie markės. Taip turėsime didesnę šansą išgyventi. O jeigu mes tempsime ant pečių visą Europos Sąjungą, yra didelė tikimybė, kad nuskęsimė kartu“.

➤ Kad pasaulis neina geru keliu, pripažįstu. Bet mums dėl to nereikia bėgti į mišką, verkti, pasikarti

Egidijus VAREIKIS Seimo narys, politologas

Apie tai diskutuojama Vokietijos laikraščiuose. Tai kodėl negalėčiau spėti, kad vokiečiams irgi naudinga ši panika? Jiems patiems grauti šį projektą nelabai gražu, bet jeigu bus sudaryta tokia situacija, sakys, kad nėra kur dėtis.

Asmeniškai negaliu patikėti, kad žmonės pagali kelių milijardų eurų ir sukelia šita paniką nesu-prasdami, ką jie daro.

Tas pats euro grupės vadovas, Olandijos finansų ministras pasako, kad tai bus modelis, kaip spręsti kitas panašias problemas. Po kelių

Ar jūs manote, kad vokiečiai nesupranta, kas vyksta pasaulyje, ir nenori grįžti prie savo senos tvarkos? Tai irgi kova už suverenitetą. O Vokietija du karus jau buvo pradėjusi. Yra pilna pasulyje jėgų, nesuinteresuotų Vokietijos stiprėjimu, nes ji gali dar ir trečią karą pradėti.

Ir Vatikano, ir Kipro, ir Vengrijos Konstitucijos reikalai ir yra tos kovos, kuri šiandien vyksta pasaulyje, atspindžiai.

E.VAREIKIS: Žiūrėkime į pasaulį kitaip. Kaip tik Lietuvoje visa tai yra. Mes bijome dėl savo pinigų, mes turime savo nepriklausomus sprendimus, savo Konstituciją ir daug ką turime savo.

Tada turiu sakyti, kad Lietuva yra pati laimingiausia pasaulio šalis. Per pastaruosius du dešimtmečius visi mūsų politiniai projektai buvo įgyvendinti ir mes neturėtume kuo skųstis.

Kad pasaulis neina geru keliu, pripažįstu. Bet mums dėl to nereikia bėgti į mišką, verkti, pasikarti. Mums reikia kelią pataisyti. Kol mes patys nenorėsime daryti įtakos pasauliui, tai jo ir nepakeisime. Imkime ir keiskime.

G.JAKAVONIS: Ar iš tikrųjų mes turime savo valiūtą, ką tiek buvusiai, tiek šitai Vyriausybei savaiminis tikslas yra euras?

A.PATAČKAS: Yra dvi Lietuvos. Viena - tai sisteminė, konformistinė ar savimi patenkinta...

R.PAULAUŠKAS: Valdiška.

A.PATAČKAS: Kita nepatenkinta. Antiktiskas niekad nenustoją va veikti, lygiai kaip ir Kristus. Ir aš neturiu visiškai jokios ramybės matydamas, kad tai vyksta ir kad tai nekada nesibaigs.

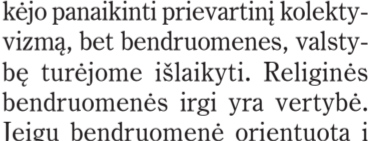
PGYLYS: Šiandien individualistinė mąstysena pakirto ne tik šeimas, ne tik tautas, bet ir Europą. Tai veda mus dezintegracijos, susinaikinimo prasme.

Žmoniai didžiulės grėsmės ky-la iš to, kad mes nesuprantame bendrojo gėrio. Per 20 metų iš savo tautos apogėjaus - Baltijos kelio - smigome moraline prasme, nes pradėjome galvoti tik individo mastu. Aš pavalgęs, turiu pinigų, namą, automobilį, benzino, nieko man nereikia.

Buvau laidoje, milijonierius toks buvo. Ir aš matau, kad tai žmogus, kuris nežino, kas yra tauta, kas yra valstybė. Jam Kovo 11-osios demonstracija - tai kažkokių nacionalistų, o mintyse - fašistų, uceiga.

Yra ir ideologinių centrų. Laisvosios rinkos institutas mums pakeitė mąstyseną. Ir tai yra grėsmė. Jie mums visaiškai bruko: valstybė yra blogis. Mes pat pasidavėme, naikiname kolektyvizmą. Reikėjo panaikinti prievartinį kolektyvizmą, bet bendruomenės, valstybė turėjome išlaikyti. Religinės bendruomenės irgi yra vertybė. Jeigu bendruomenė orientuota į bendrąjį gėrį, tai ją reikia palaikyti, nesvarbu, ar ji tautinė, profesinė, religinė. Ir mes tai sugriovėme.

R.PAULAUŠKAS: Aš matau, kad pasaulyje vyksta kova dėl žmogaus sielos. Toje kovoje dalyvauja Bažnyčia, Vatikanas. Nežinau, kada popiežiaus pasikeitė, ar tai Bažnyčios pralaimėjimas, ar laimėjimas, bus matyti ateityje. Bet aiškiai matau, kad kova vyksta pasaulyje. Pirmiausia keičiamos vertybės. Matau, kad griaujami valstybių suverenitetai. Ir mes nežinome, kuo ši kova baigsis.

Parėnę Jaina GRIGAITYTĖ

Visa filmuota medžiaga tinklalapyje www.suzalgiriu.lt

Kunigas poetas Jurgis Tilvytis-Žalvarnis

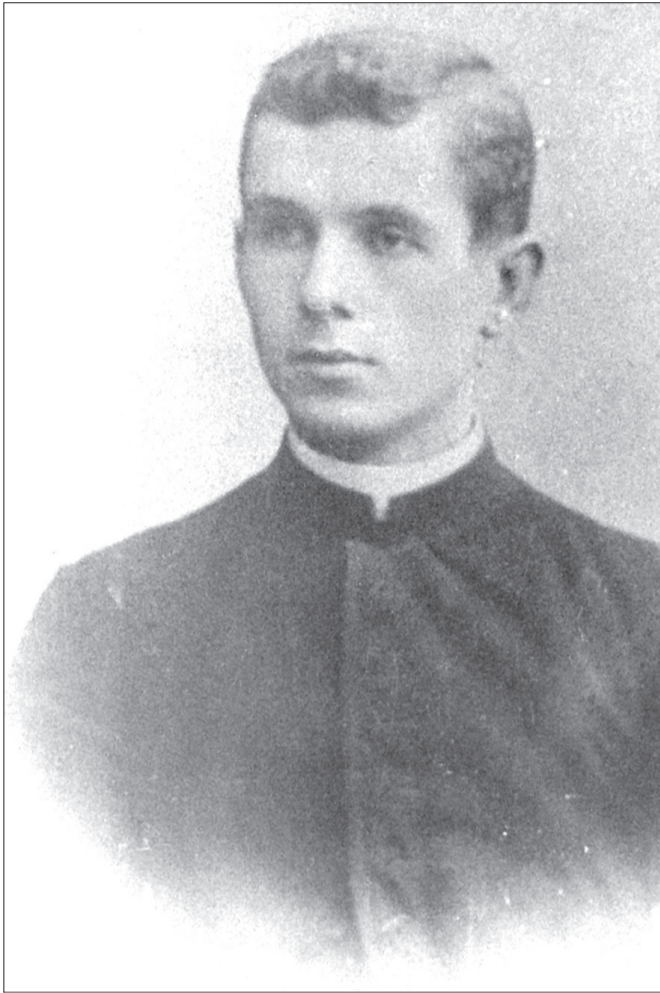
„Budėkite tad, nes nežinote nei dienos, nei valandos...“ - šie Kristaus žodžiai buvo paskutiniai, ištarti kunigo, vienuolio, poeto Jurgio Tilvyčio. J.Tilvytis (1880-1934) buvo vienas aktyviausių ir labiausiai vertinamų Panevėžio dvasininkų. Po savo mirties jis paliko 8 poezijos ir religinės literatūros kūrinius, žinomas ir kaip ateitininkų, blaivininkų ir kitų organizacijų himnų autorius.

Elena MARKUCKYTĖ,
Donatas PILKAUSKAS

Jurgis Tilvytis gimė 1880 m. balandžio 20 d. Utenos apskritys Tauragnų valsčiaus Gaidžių kaime. Jis buvo vyriausias vaikas gausioje šeimoje. Iš viso šeimoje buvo 13 vaikų. Jauniausias sūnus buvo vėliau garsus rašytojas Teofilis. Jis savo prisiminimuose rašė, kad jo gimimo dieną buvo didelė puota, nes tą dieną Jurgis šventintas kunigu ir kartu buvo organizuotos jo, Teofilio, krikštytos.

Jurgis brendo tautinės romantikos laikais. Tada prasidėjo Lietuvoje tautinis atgimimas. Mokėsi Mintaujės gimnazijoje, bet iš jos 1896 metais buvo pašalintas už atsisakymą skaityti maldas rusų kalba. Kitų tautų katalikams buvo leidžiama melstis lotynų kalba, o protestantams vokiečių kalba. Jaunas moksleivis metė iššūkį carinės valdžios diskriminacinei politikai. Mokslus vėliau baigė carinėje Rusijoje.

1903 metais baigė Žemaičių kunigų seminariją ir iššventintas kunigu. Iš pradžių vikaravo Krinčine, Tauragnuose. Vėliau paskirtas vikaru į Pabiržę ir Pakruojį. Tose vietose ilgai neužsibuvo. 1908 metais prasidėjo jo ilgesnis kunigavimo laikotarpis. Tais metais jis paskirtas Pajstrio klebonu. Čia rado apleistą parapiją, ėmėsi naujos bažnyčios statybos darbų. 1910 m. atidaryta puiki, nors ir medinė Pajstrio bažnyčia. Jos vidų puošė garsiojo Lietuvos skulptoriaus Juozo

► Kunigas Jurgis Tilvytis

Zikaro darbai. Savo darbus kun. J.Tilvytis aprašė poezijos kūrinyje „Palaimintas triūsas“. Ši knyga pasirodė 1912 m.

1910 m. pasirodė poezijos rinkinys „Pajstriečiai“. Kunigas J.Tilvytis savo pseudonimu pasirinko Žalvarnio slapyvardį. Knygoje „Pajstriečiai“ aprašė Pajstrio gyventojus. Kai kurie jo eilėraščiai tapo liaudies dainomis. Pajstriečiai mėgo dainuoti jo dainas „Žiba mano trys sesytės“, „Sunkman gyvent, vien bėdos, nelaimės“, „Švytuoja jau rėsvas Sirvydžių miškelis“.

Pirmas jo didelis literatūrinis darbas buvo „Dienelei brėkstant“. Skirtingai nurodoma jo išleidimo data. Teofilis Tilvytis rašė, kad jis

išleistas dar spaudos draudimo metu, 1903 metais. Vėlesni šaltiniai nurodo kitą datą - 1909 metus. Jis taip pat aktyviai bendradarbiavo lietuviškoje spaudoje. Rašė atsiminimus, poeziją į „Šaltinį“, „Viltį“, „Draugą“, „Bažnytinę apžvalgą“, „Lietuvių laikraštį“, „Panevėžio balsą“ ir kitus laikraščius bei žurnalus. Dirbdamas Pajstryje J.Tilvytis įsteigė „Saulės“ draugijos mokyklą, įkūrė biblioteką ir skaityklą. Ėmėsi aktyviai propaguoti blaivybės judėjimą ir čia įkūrė blaivybės draugijos skyrių. Jo rūpesčiu įkurtos ir kitos katalikiškos organizacijos. Stipriausia blaivybės draugija vienijo apie 200 narių.

Nuo 1916 m. kunigavo Šėtos miestelyje. Čia paskirtas bažnyčios rektoriumi. Šiame miestelyje įsteigė pradžios mokyklą, vėliau progimnaziją. Buvo vienas iš valsčiaus steigėjų ir kurį laiką buvo valsčiaus viršaitis (vienas pirmųjų viršaičių Lietuvoje). Tuo metu jau pradėjo kurtis Nepriklausoma Lietuvos valstybė. Kun. J.Tilvytis organizavo savanorius, kurie turėjo ginti besikuriančią valstybę. Daug prisidėjo ir prie milicijos organizavimo Šėtoje. Reikėjo kovoti su įvairiais

plėšikais. Besitraukianti iš Lietuvos vokiečių valdžia mažai besirūpino saugumu.

1922 m. - naujas posūkis jo bažnytinėje veikloje. Jis visą turtą paaukojo seserims kazimierietėms, pats įstojo į vienuolių Marijonų ordiną ir išvyko į Marijampolę. Čia išbuvo iki 1927 metų. 1927 metais atvyko į Panevėžį. Vyskupas K.Paltarokas jį paskyrė Marijonų vienuolijos, įkurtos Panevėžyje, viršinininku.

1927 metais liepos 9 dieną paskirtas Šv.Trejbės bažnyčios rektoriumi. Ši bažnyčia perduota vienuoliams marijonams. Čia jis tapo misionieriumi. Jis rinko iš šventorių gatvių elgetas ir steigė jiems prieglaudą. Tose prieglaudose jie dirbdavo nesudėtingą darbą. Tuo metu Panevėžyje buvo tik viena prieglauda. Rūpinosi ir našlaičiais vaikais. Jiems taip pat steigė prieglaudą. 1930 m. Panevėžio mieste jau buvo penkios našlaičių ir senelių prieglaudos. Kunigas buvo sugalvojęs originalų vežimėlį. Jis važinėdavo po miestą ir rinkdavo aukas. Visi miestiečiai galėjo mesti į tą vežimėlį jiems nebereikalingus daiktus, drabužius ar buitines rei-

► Prie J.Tilvyčio paminklo. XX a. 4 deš.

kmenis. Panevėžio spaudoje jis skelbė vargšų pavardes, tai padėjo pritraukti daugiau lėšų. Kartu atkrisdavo tie, kuriems pagalba nebuvo labai reikalinga. 1928 m. ėmė vadovauti Šv.Vincento ir Paulo draugijai, kuri rūpinosi tų prieglaudų priežiūra. Buvo draugijos valdybos pirmininkas. Valdybai priklausė aktyvūs panevėžiečiai: inžinierius J.Barisas, knygyno savininkas J.Masiulis ir kiti autoritetingi asmenys.

Gyvenime kunigas J.Tilvytis buvo linksmas, geras humoristas. Save skelbė ubagų karaliumi ir sakė, kad jokios svietiškos galybės nuo to sosto nenuversią. 1927 m. rugsėjo 8 d. buvo išrinktas Panevėžio ateitininkų rajono organizacijos Dvasios vadu. Nuo 1928 m. dirbo tikybos mokytoju Panevėžio amatų ir ruošos mokykloje. Ši mokykla buvo globojama katalikiškų organizacijų. Jis dirbo ir Švč. Trejbės bažnyčios rektoriumi. Čia rūpinosi bažnyčios remonto reikalais. Kaip rašė Panevėžio spauda 1930 m. rugsėjo mėnesį: „Bažnyčios bokštas taip pataisytas, kad ji nebūtų panaši į cerkvę“. J.Tilvytis aktyviai bendradarbiavo su miesto savivaldybe, dalyvavo Katalikų veikimo centro veikloje Panevėžyje.

Didelis darbų krūvis alino kunigo sveikatą, silpo širdis. 1930 metais pasirodė didžiausias kun. J.Tilvyčio darbas „Giesmynas“. Tai beveik 500 puslapių darbas. Jame sudėta 322 giesmės, iš jų 94 giesmės paties kunigo sukurtos. 1931 metai jo gyvenime buvo lemtingi. Gruodžio 23 dieną mirė vienuolis marijonas, Marijonų bažnyčios zakristijonas Gabrielius Gylys. Kūčių dieną, gruodžio 24-ąją, vyko jo laidotuvės. Jose pamokslą sakė kunigas, vienuolis J.Tilvytis. Paskutiniai jo žodžiai buvo „Budėkite tad, nes nežinote nei dienos, nei valandos...“ Tai buvo Kristaus žodžiai. Vienuolis J.Tilvytis ir mirė tardamas tuos žodžius. Jis palaidotas Marijampolėje gruodžio 27 d.

1934 m. Molainių gatvė Panevėžyje pavadinta kunigo Jurgio Tilvyčio vardu. Šioje gatvėje telkėsi prieglaudų pastatai Panevėžyje. 1936 m. rugsėjo mėnesį Ramygalos gatvės kapinėse, kur jis mirė sakydamas pamokslą, pastatytas dirbtinio balto marmuro paminklas. Buvo ir pageidavimų jo palaikus perkelti iš Marijampolės į Panevėžį ir palaidoti prie šio paminklo. Paminklą pašventino marijonas tėvas T.Senkus.

► Pajstrio bažnyčia. Ją pastatė kunigas J.Tilvytis-Žalvarnis

Vertybė gali būti:

- ⊗ ŽMOGUS – AMŽININKAS
- ⊗ ŽMOGUS – ISTORINĖ ASMENYBĖ
- ⊗ ISTORINIS FAKTAS
- ⊗ REIŠKINYS, GARSINANTIS LIETUVĄ
- ⊗ DAIKTAS, OBJEKTAS

Surinkime, įvardykime ir išsaugokime tai, kas vertinga ir brangu!

Siųskite savo istorijas, o mes pasistengsime, kad apie jas išgirstų visa LIETUVA.

www.respublikosvertys.lt

